

MERE KVALITETSTID

Fra parametre til praksisser

Ungdomsskoleforeningen

ung

Kolofon:

Redaktionsgruppe:

Tanja Kirckhoff Rasmussen (interviews), Jimmi Mørup Nielsen,
Søren Hanmann Larsen & Mads Søndergaard Thomsen (ansv.)

Layout: Lindhard & Krull

Illustrationer: Arkiv

ISBN 87-89371-67-4

EAN 978-87-89371-67-2

Oplag: 1000

November 2020

Indhold

Forord	4
<i>Af Lars Buchholt Kristensen</i>	
Fra parametre til praksisser	8
En genvej til at forstå, hvad fritidsundervisningen er	13
<i>UngiAarhus</i>	
Fritidens potentiale	17
<i>Morsø Ungdomsskole</i>	
Fællesskabet er centrum for ungdomsskolens virke	23
<i>Odder Ungdomsskole</i>	
Hvordan spiller medarbejderne ind i de fire kvalitetsparametre?	27
<i>Høje Taastrup Ungdomsskole</i>	
Hvorfor og hvordan skal naturfagene styrkes i ungdomsskolens fritidsundervisning?	33
<i>Af Lars Sejersskov Jakobsen – Københavns Professionshøjskole</i>	
Hvor bliver ungdomsoprøret af?	45
<i>Af Katrine Damgaard, Ungdomsbureauet</i>	
Kvalitetsparametre	
Fællesskaber	50
Faglighed	51
Unge engagement	52
Interaktion med det omgivende samfund	53

Forord

AF LARS BUCHHOLT KRISTENSEN

Formand for bestyrelsen, Ungdomsskoleforeningen

Vi var i Ungdomsskoleforeningen overvældet og rigtig glade for den gode modtagelse "Kvalitetstid" fik af ungdomsskolerne, da den udkom sidste år i forbindelse med efterårskonferencen. Både de flotte tilbagemeldinger og det forhold, at første oplag var væk ved nytårstid, viste, at her var noget, medlemmerne kunne bruge. Derfor var der ingen betænkligheder om at genoptrykke publikationen og fortsat sætte fritidsundervisningen i fokus ved at planlægge en opfølger, der skulle vise, hvordan ungdomsskolerne havde brugt "Kvalitetstid" og dens parametre i sit arbejde med at udvikle egen skole.

Så ramte corona Danmark! Det fik også følger for ungdomsskolerne og ikke mindst fritidsundervisningen. Så ligesom så meget andet, har vi måttet tænke om i produktionen af denne to'er, som vi har valgt at kalde "Mere kvalitetstid – fra parametre til praksisser". For er der én ting, nedlukningen og derefter genåbningen har vist, er det, at unge efterspørger undervisning og læring med kvalitet, hvor de kan udvikle sig personligt og kompetencemæssigt baseret på deres interesser og behov, mere end på et givet pensum. Det leverer ungdomsskolerne.

Da vi udgav "Kvalitetstid" sidste år, var vores forestilling nok, at den først og fremmest ville blive benyttet på det operationelle plan mellem afdelingsleder og undervisere for at kvalificere samtalerne og planlægningen af den konkrete undervisning. Det viser sig imidlertid, at flere ungdomsskoler også har brugt den på strategisk niveau i dialoger med politikere,

forvaltninger og bestyrelser. Det er vi glade for og lidt stolte af, for vi tror, at det er ekstra vigtigt i disse år med stramme budgetter og et kommunalvalg under opsejling, at fritidsundervisningens kvaliteter og betydning i de unges udvikling synliggøres på en ny måde, for ikke at blive helt klemt. Så kan "Kvalitetstid" og denne opfølger medvirke til at skærpe ungdomsskoleplanerne, vil det være mission accomplished.

Tak til alle de ungdomsskoler og medarbejdere, der har bidraget til publikationen. I år har vi af indlysende årsager ikke kunne arrangere inspirationsdage og arbejdsgrupper, som vi gjorde sidste år. I stedet har vi fået bidrag fra og interviewet en række ungdomsskolefolk og fået et par eksterne "ungeeksperter" til at se på fritidsundervisningen med nye øjne. Det er vi glade og taknemmelige for. God læse- og diskussionslyst.

Q&A

TEA MARIA MY JOHANSEN, 14 ÅR

UngBornholm (Klemensker Ungdomsskole), Hip mormormad

Hvad betyder fritidsundervisningen for dig?

Fritidsundervisningen betyder rigtig meget for mig, da jeg selv har haft mulighed for at vælge et hold, som jeg interesserer mig for. Det betyder også meget for mig at indgå i et fællesskab, netop fordi jeg er en del af en gruppe, hvor vi alle sammen har noget tilfælles.

Jeg glæder mig altid til at møde til undervisningen for at lave en masse lækker mad. Noget af det bedste er helt sikkert menneskerne og det fantastiske sammenhold, vi har fået. Vi er blevet en lille familie, der mødes en gang om ugen og laver mad.

Hvad tilbyder fritidsundervisningen, som ikke nødvendigvis findes andre steder?

Jeg har mulighed for at vælge imellem forskellige fag og hold, som ikke findes andre steder. Man kan deltage uafhængigt af fagligt niveau og aldersgruppe, og man har samtidig mulighed for at slappe af og få nye venner.

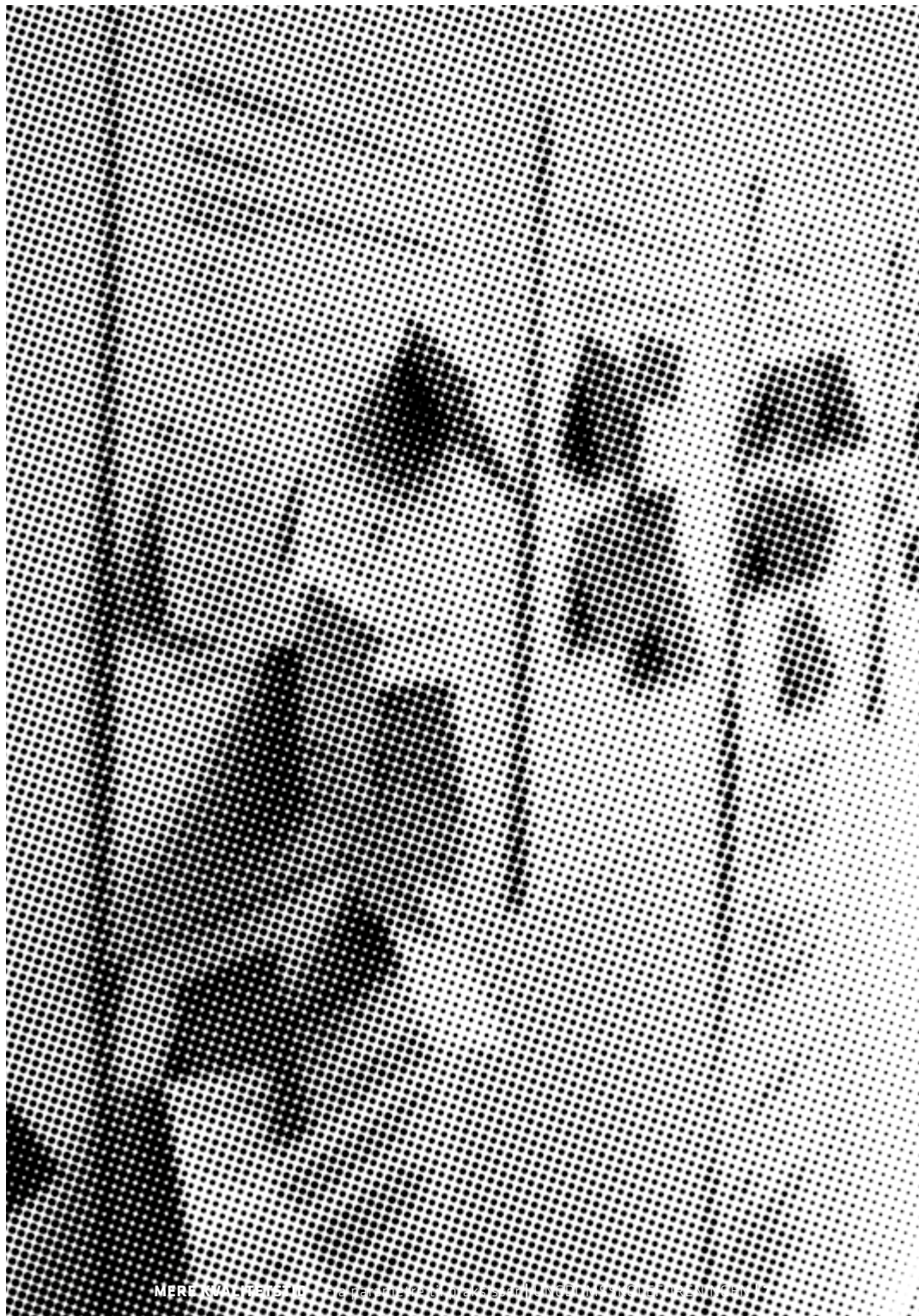
Hvordan kan fritidsundervisningen ifølge dig optimeres?

Jeg kunne godt ønske mig, at der eventuelt var nogle flere rejser og fællesarrangementer. Både for de enkelte hold, men også på tværs af holdene.

Hvorfor vil du anbefale unge mennesker at deltage i fritidsundervisning?

Jeg vil selvfølgelig anbefale fritidsundervisningen til andre unge, fordi man får mulighed for at lære og prøve kræfter med nogle anderledes fag og aktiviteter. Men det er særligt fællesskabet, der gør det fedt at komme, fordi man som allerede nævnt møder andre, som interesserer sig for det samme emne eller fag som en selv.

Jeg har personligt fået et tættere forhold til en masse fra min skole, som ellers går i nogle andre klasser, og som jeg ikke snakkede med før. Det, synes jeg, er mega fedt, da jeg rigtig godt kan lide at få nye bekendtskaber.

Fra parametre til praksisser

Sidst i 2019 udgav Ungdomsskoleforeningen hæftet "Kvalitetstid – brikker til en nutidig forståelse af fritidsundervisningen". Forud var gået en proces over året, hvor først 29 ungdomsskoler og til sidst en arbejdsgruppe på seks ungdomsskolemedarbejdere og -ledere fra fritidsundervisningen landet over havde arbejdet med at definere, hvad det er, der betegner den moderne fritidsundervisning i ungdomsskolen og giver den kvalitet.

Man endte op med at beskrive fire kvalitetsparametre: fællesskaber, faglighed, unges engagement og interaktion med det omgivende samfund* som centrale for udvikling og kvalitet. Tanken var og er, at ungdomsskoler herefter ud fra egen virkelighed kunne arbejde med at folde de enkelte parametre ud og komme med eksempler fra egen praksis. Det kunne være i relation til den enkelte aktivitet/det specifikke hold – men også overordnet set for hele ungdomsskolens virke i fritiden.

Her et lille års tid efter hæftet så dagens lys, har vi taget temperaturen på de fire parametre. Lever de? Og giver det mening ude i skolernes hverdag, sådan som det var tænkt fra arbejdsgruppen og Ungdomsskoleforeningens side? Derfor er det opløftende at kunne se, at selv om også fritidsundervisningen i år som så meget andet blev hårdt ramt af corona-nedlukningen, så er der flere steder, hvor man har nået at benytte parametrene i arbejdet med at udvikle egen praksis, og vi kan høre, at man er godt på vej yderligere steder.

Sågar kan vi se, at ungdomsskoler ikke alene bruger parametrene operationelt fra den enkelte underviser, men også til at definere og beskrive fritidsundervisningens formål og kvaliteter opad i systemet til politikere og embedsværket i kommunen og fx egen bestyrelse.

I Aarhus har parametrene indgået i forarbejdet til en ny fritids- og ungdomsskolevision, som skal endelig godkendes i byrådet i foråret 2021. I Morsø Kommune blev det brugt til at få et fælles sprog og en fælles forståelse af ungdomsskolens virke med en ny skolechef. I Odder har man sat fællesskabet som det centrale parameter, de øvrige parametre viser henimod, og

har derigennem skabt sit eget dialogværktøj og nogle fælles begreber i en medarbejdergruppe med vidt forskellige baggrunde. Tillige har man her inkluderet skolens andre fritidstilbud såsom klub. I Høje Taastrup har man brugt parameterbeskrivelserne til at bevidst- og synliggøre de forskellige medarbejders fokusområder og skabe en gensidig forståelse og respekt for de forskellige prioriteringer, der tilsammen skaber den høje værdi og kvalitet i ungdomsskolens fritidstilbud.

Udover inspiration fra ungdomsskoler, der konkret har arbejdet med at omsætte Kvalitetstids parametre, har vi igen i år fundet det relevant og interessant at få input og impulser på ungdomsskolars virke og rolle i unges fritid fra folk med indsigt i unge og undervisning, der ikke har deres daglige gang i ungdomsskoleverdenen. Det er der kommet to artikler ud af. Lars Sejersgård Jakobsen fra Københavns Professionshøjskole fortæller om vigtigheden af, at også ungdomsskoler i deres fritidstilbud spiller ind i den brandvarme science-udfordring, som pt. har hele undervisningssystemets bevågenhed. Medens Katrine Damgård fra Ungdomsbureauet sætter fokus på fritidsundervisningens potentiale som brobygger i det hun ser som en gryende generationskløft, hvor voksne Boomers og aktivistiske unge i stærke holdningsfællesskaber i stigende grad taler forbi hinanden.

Det hele er garneret med Q and A's fra unge og voksne fra ungdomsskoler over hele landet, som giver deres bud på, hvad det er, der gør fritidsundervisningen til noget særligt og noget der stadig appellerer til et bredt udsnit af unge.

**bagerst i hæftet er de fire parametre gentaget fra sidste års publikation til oplysning for læsere, der måske ikke har læst den første Kvalitetstid*

Q&A

PERNILLE BÜLOW JESPERSEN

Afdelingsleder, Næstved Ungdomsskole

Hvad betyder fritidsundervisningen for dig?

Fritidsundervisningen er en hjørnesten i hele ungdomsskolens virke, og det er en mulighed for at berige, uddanne og danne de unge – dem, vi kalder fremtidens voksne her i Næstved Ungdomsskole – inden for nogle udvalgte områder. Der skabes altså en mulighed for at give de unge undervisning og dannelse inden for fag, de ellers ikke ville møde. Fritidsundervisningen giver også en stor frihed til at skabe et alternativt læringsrum for de unge, som måske i andre sammenhænge ikke er specielt skoleglade.

Hvad tilbyder fritidsundervisningen, som ikke nødvendigvis findes andre steder?

På Næstved Ungdomsskole har vi nogle visioner og værdier, som bl.a. er baseret på et parameter, der går ud på, at vi skal tilbyde dét, de andre ikke tilbyder – det er noget, vi meget målrettet styrer efter. Vi tilbyder fx rigtig mange alternative bevægelsesfag, herunder parkour. Vi har mange kreative, sproglige, kulturelle og tech-orienterede fag, og fælles for dem alle er, at der altid vil være et personligt, et fagligt og et socialt aspekt i undervisningen. Vi tilbyder desuden fag, der kan supplere den undervisning, man finder i grundskolen – det, vi i ungdomsskolesammenhæng kalder specialundervisning, hvor vi sætter tempoet lidt ned, så de unge har mulighed for at få samlet op på noget af det, som de ellers kan finde svært. Foruden de klassiske tilbud som fx gokart og motocross tilbyder vi også en hel fagrække, der er fokuseret omkring det, at de unge kan blive klogere på dem selv, bl.a. via fag, hvor vi har fokus på eksamenstræning, religion, feminisme m.m.

Hvordan kan fritidsundervisningen ifølge dig optimeres?

I Næstved Ungdomsskole arbejder vi ret indgående med optimering, og jeg tror, vi skal ud og ramme nogle nye målgrupper. I forbindelse med den særundervisning, som er blevet foldet ud i grundskolen under Covid-19, er vi begyndt at møde nogle af de yngre aldersgrupper. Jeg tror, vi med fordel kan fokusere mere på 5.-6. klassetrin, fordi det ofte er dem, der i nogle kommuner bliver efterladt lidt for sig selv i fritidslivet.

Jeg tænker desuden, at vi skal være opmærksomme på, at der fortsat er kvalitet i den undervisning, vi udbyder, så vi har nogle læringsplaner og nogle klare mål. Vi skal altid ansætte de bedst mulige undervisere, og er det ikke muligt at ansætte kvalificerede og dygtige undervisere, så skal vi helt lade være at udbyde faget.

Jeg tror også, vi i højere grad skal begynde at køre nogle kortere undervisningsforløb, så man ikke nødvendigvis skal binde sig til de længere forløb, således at vi selv bliver mere omstillingsparate.

Hvorfor vil du anbefale unge mennesker at deltage i fritidsundervisning?

Jeg vil ikke anbefale fritidsundervisning til alle unge mennesker, da vi jo primært henvender os til de unge, som ikke allerede har gang i et meningsfyldt fritidsliv. En anbefaling til ungdomsskolen handler i høj grad om netop at få et meningsfyldt fritidsliv, at blive klogere på nogle fagligt udvalgte områder og at blive en del af et fællesskab.

En genvej til at forstå, hvad fritidsundervisningen er

- Kvalitetstid som medspiller i ny fritids- og ungdomsskolevision i Aarhus Kommune

I Aarhus Kommune arbejder man i skrivende stund på at udvikle en vision for fritids- og ungdomsskoleområdet. Visionen er bestilt af rådmanden, og den skal være med til at justere fritids- og ungdomsskoleplanen i kommunen på et senere tidspunkt.

I styregruppen sidder blandt andre Rasmus Brandt Lauridsen, som er vicefritids- og ungdomsskoleleder i UngiAarhus VEST, og Pernille Refstrup, som bestrider samme funktion i UngiAarhus ØST.

Rasmus Brandt Lauridsen fortæller, at de i styregruppen har besluttet at starte med et blankt lærred.

”Vi har valgt at starte fra nul i arbejdet med at etablere en vision for, hvordan fritidsundervisningen skal se ud i dag,” fortæller han.

Det er en lang proces, som kræver inddragelse af både forskning, praksiserfaring, kollegaer i branchen m.m. Og det er netop i denne proces, at publikationen Kvalitetstid har fungeret som en vigtig brik i det store puslespil.

”Jeg har siddet i en gruppe, der hedder 'UngiAarhus for alle', hvor vi som nogle af de første har skullet stille os selv det overordnede spørgsmål, 'Hvad vil det egentlig sige at være ung i Aarhus?'” fortæller Rasmus Brandt Lauridsen.

Han forklarer, at de blandt andet har skullet overveje, om det handler om at få så mange som muligt med, eller om det mere handler om at have et pædagogisk udgangspunkt.

”Særligt det kvalitetsparameter, der fokuserer på unges engagement, har været en berigelse i arbejdsprocessen, fordi det netop er ungeinddragelse, vi formentlig kommer til at have stor fokus på i visionen. Vi taler alle sammen om at bedrive ungeinddragelse, og vi gør det nok også i større eller mindre omfang, men hvad vil det egentlig sige, hvis man skal tage tyren ved hornene og være lidt nytænkende på det område? Det har vi fået mange forskellige inputs til, herunder Kvalitetstid,” siger Rasmus Brandt Lauridsen.

Pernille Refstrup, som har siddet i en anden gruppe med overskriften ’Medborgerskab og samskabelse’, fortæller, at det har været det kvalitetsparameter, der fokuserer på interaktion med det omgivende samfund, som har været brugbart i deres arbejdsproces.

”Forskningsmæssigt og materialemæssigt er der enormt meget, der henvender sig til fritidsområdet, men det er som oftest klubbækningen og klubområdet, der primært fokuseres på. Det har derfor været svært at finde egentligt materiale, som er centreret omkring den del af fritidsundervisningen, som er tilknyttet ungdomsskolen. Vi har derfor bedt alle dem, der sidder repræsenteret i de forskellige arbejdsgrupper, om at læse og forholde sig til Kvalitetstid,” forklarer Pernille Refstrup.

Derfor er både ledere og medarbejdere, som har benyttet publikationen, samt forvaltningscheferne blevet bedt om at sætte sig ind i den for at udvide deres forståelse af fritidsundervisningen i ungdomsskolen.

”Vi har inddraget forskellige ressourcepersoner i arbejdsgrupperne, blandt andre nogle fra andre afdelinger i forvaltningen, og de har ligeledes fået en stærk opfordring til også at læse publikationen, så den ligger som et grundlagsdokument i alle grupperne,” fortæller Pernille Refstrup.

Hun uddyber, at det har været en genvej for hende at sidde med kvalitetsparametrene i hånden og derved kunne trække direkte paralleller ind fra ungdomsskolen i forhold til visionsarbejdet.

”Vi har haft alle refleksionerne med, og det har givet en grundforståelse af, hvad det vil sige, når man for eksempel taler om unges engagement i relation til ungdomsskolen, og hvad det er, der er på spil,” siger hun.

Også de gode historier og praksiseksemplerne i Kvalitetstid har ifølge Pernille Refstrup haft en stor værdi, idet den har været fremlagt for deres netværkschef og for alle deres børn- og ungechefer.

"Det har givet dem en større indsigt i, hvad ungdomsskolen egentlig er. Deres tidligere forståelse har været meget forankret i Aarhus og de muligheder, vi har, og derfor har det været helt fantastisk at have en anledning til at vise dem, at ungdomsskolen har mange ansigter rundt omkring i landet," fortæller Pernille Refstrup.

Rasmus Brandt Lauridsen understreger desuden vigtigheden af en fælles ungdomsskoletilgang. "Det er ikke bare os i Aarhus, der har siddet og opfundet vores egen lille dybe tallerken. Det er kollegaer fra resten af landet, som er enige i de ting, vi ved i forvejen. For mig handler det derfor også om, at det er noget, som er fælles på tværs af hele landet. På den måde står vi også stærkere i Aarhus, fordi vi dermed arbejder ud fra et landsdækkende syn på, hvad ungdomsskolen skal og kan," siger han.

Selv om de nuværende kvalitetsparametre er ret universelle, mener Rasmus Brandt Lauridsen og Pernille Refstrup, at det i høj grad handler om at udfolde dem hver især i ungdomsskolerne. "Når vi siger fællesskaber, hvad betyder det så rent praktisk? Når vi siger fællesskaber i ungdomsskolesammenhæng, betyder det så noget andet?" spørger de. Og det er netop disse spørgsmål, de selv forsøger at besvare i deres nuværende visionsarbejde.

Resultatet af visionsarbejdet i Aarhus Kommune skal diskuteres i byrådet i marts 2021.

Fritidens potentiale

- Kvalitetstid som evalueringsredskab på Morsø Ungdomsskole

I slutningen af 2019 tiltrådte en ny skolechef i Morsø Kommune. I den forbindelse besluttede John Landbo, som er ungdomsskoleinspektør på Morsø Ungdomsskole, at publikationen Kvalitetstid kunne være en god indgangsvinkel med henblik på at gøre den nye skolechef klogere på, hvad ungdomsskolen er til for.

”Da jeg selv læste publikationen første gang, gav det mig en rigtig skøn fornemmelse af, at den meget struktureret fortalte noget om, hvad ungdomsskolen egentlig er for noget – hvad vi er til for, og hvad vi gerne vil kendes på. Det fik mig til at tænke på, at selv om den nye skolechef godt vidste, hvad ungdomsskolen er, så havde han måske ikke gjort sig yderligere overvejelser omkring, hvad vi netop er til for. Derfor bad jeg ham om at læse Kvalitetstid,” fortæller John Landbo.

Det var især de fire opstillede kvalitetsparametre i publikationen, som John Landbo stillede skarpt på, så skolechefen kunne få en idé om, hvad Morsø Ungdomsskole ligeledes centrerer deres tilbud og undervisning omkring, og hvad de to parter for eftertiden skulle skabe et samarbejde ud fra.

”Han blev på en måde klædt på til at tænke rigtigt i forhold til vores effekt. Da jeg havde en fornemmelse af, at han var med på den forståelse, jeg ønskede at etablere i henhold til ungdomsskolens virke, fremlagde jeg den derefter i bestyrelsen, så de ligeledes kunne sætte sig ind i de fire kvalitetsparametre. Derfra kunne vi begynde en dialog omkring, hvordan vi gør, når vi tænker kvalitet, effekt og dokumentation,” uddyber John Landbo.

Også i evalueringssammenhæng forventer han, at kvalitetsparametrene for eftertiden kan inddrages som et fælles grundlag for at skabe en forståelse af, hvad man i ungdomsskolen arbejder med og for.

”Det har været en ahaoplevelse at læse om kvalitetsparametrene, fordi de underbygger vores nuværende arbejde i forhold til at udvikle nogle værktøjer, der kan bruges til evaluering og udvikling. På et tidspunkt talte vi i ungdomsskolekredse om ’fritidens potentiale’, som i virkeligheden kan tolkes som det, at man sætter lighedstegn mellem fritid og kvalitetstid, og det er netop fritidens potentiale, som jeg egentlig synes, er skildret rigtig fint i publikationen,” siger John Landbo.

Morsø Ungdomsskoles kerneopgave er defineret som læring i fællesskaber. Meget lig de fire kvalitetsparametre har man fokus på fagligheden, fællesskaberne, de unges engagement og interaktionen med det omgivende samfund.

”Kvalitetsparametrene taler lige ind i vores hjerte, fordi vores vision netop er baseret på det her med de unges engagement og nysgerrighed, og så især fællesskaberne og den faglighed, der ligger i de fællesskaber. Vi passer dog på ikke udelukkende at definere faglighed som fagfaglighed, men snarere som kompetencer. Når vi taler om læring, hænger det altså i højere grad sammen med kompetencer – og ikke så meget med faglighed. Det handler om, at de unge skal lære at være mennesker og uddannes til ”nye voksne” ude i virkeligheden,” fortæller John Landbo.

Man har på ungdomsskolen tidligere udsendt nogle spørgeskemaer til de unge, hvor man har spurgt ind til, hvad de unge har fået ud af at gå på ungdomsskolen, og svarene har som oftest været, at de har lært noget nyt og fået nogle nye venner.

John Landbo fortæller, at den slags spørgeskemaer er et godt udviklingsredskab, og at kvalitetsparametrene skaber et godt udgangspunkt for, hvilke kriterier man kan måle kvaliteten af undervisningen ud fra.

”Vi prøver at fortælle de gode historier, som har afsæt i undervisningen, da ungdomsskolen på landsdækkende plan gerne skal opfattes som et kvalitetssted. Når der så kommer en publikation, som underbygger, hvad der reelt ligger i ordet ’kvalitet’ i ungdomsskolesammenhæng, så bliver det på en måde også mere okay at sige, at vi ikke nødvendigvis måler kvaliteten på fagfagligheden, men snarere på de unges følelser, deres tilhørsforhold til fællesskabet og om de føler sig taget alvorligt. På den måde er der altså fælles enighed om, hvad der også er vigtigt at måle på.

Så snart svarene i en spørgeskemaundersøgelse forskyder sig, så får man jo et fingerpeg om, hvis der er ting, der tenderer i en negativ retning. Det gør det nemmere at vurdere, om man gør det rigtige i henhold til netop at efterleve den faglige og sociale kvalitet, vi bestræber os på at opretholde,” fortæller han.

John Landbo håber, at han kan få præsenteret Kvalitetstid for medarbejderne internt på ungdomsskolen, nu hvor fritidsundervisningen så småt er begyndt igen efter nedlukningen som følge af Covid-19.

”Det bliver fedt at komme rundt på holdene med publikationen i baghovedet, og jeg tænker, at den er ideel at få præsenteret på vores næste møde, netop fordi meget af det, vi gør i forvejen, er skildret deri. Det er interessant, fordi tingene for en gangs skyld er blevet vendt om, så jeg kan sige 'de her ting, vi arbejder ud fra, dem er der nogen, der har sat ord på - nu skal I bare se!'”

Q&A

IDA MIE CORDUA SØRENSEN

18 år, Nyborg Ungdomsskole, Rockmusical

Hvad betyder fritidsundervisningen for dig?

Jeg har gennem fritidsundervisningen fået en masse nye venner og bekendtskaber. Jeg har deltaget på et hold, som hedder Rockmusical, og denne erfaring har gjort, at jeg blev yderligere interesseret i musicals. Jeg valgte derfor at søge ind på talentskolen, og der går jeg nu.

Hvad tilbyder fritidsundervisningen, som ikke nødvendigvis findes andre steder?

Fritidsundervisningen tilbyder et helt særligt fællesskab af unge, hvor man arbejder sammen og arbejder hårdt for netop at opnå noget i fællesskab.

Man møder mange nye mennesker, som man bliver venner med – måske endda venner for livet.

Hvordan kan fritidsundervisningen ifølge dig optimeres?

I forhold til Rockmusical synes jeg, at undervisningen er rigtig god, men hvis man skulle optimere noget, ville det være fedt med mere økonomisk støtte fx til kostumer, reklame osv. Det ville helt sikkert løfte produktionen til "the next level". Øget fokus på, at reklamer måske også kan gøre musicalen mere kendt og derved gøre det nemmere at bringe unge ind kontinuerligt.

Hvorfor vil du anbefale unge mennesker at deltage i fritidsundervisning?

Jeg vil anbefale andre unge mennesker at deltage i fritidsundervisning, fordi man kan få et rigtig godt fællesskab ud af det og lære nogle nye sider af sig selv at kende. For mit vedkommende lærte jeg, hvor meget jeg holder af at optræde på en scene. Det er en kæmpe oplevelse!

Fællesskabet er centrum for ungdomsskolens virke

- Kvalitetstid som værktøj i klub og fritidsundervisningen på Odder Ungdomsskole

Da den første udgave af publikationen Kvalitetstid blev præsenteret på Ungdomsskoleforeningens efterårskonference i slutningen af 2019, var Jakob Klode Damgaard, som er pædagogisk leder på Odder Ungdomsskole, en af dem, som med det samme besluttede at benytte publikationen i praksis.

”Det gav rigtig god mening i forhold til den udvikling, vi var i gang med – og stadig er i gang med – på Odder Ungdomsskole,” fortæller han.

Med afsæt i Kvalitetstid har Jakob Klode Damgaard omdannet publikationens fire opstillede kvalitetsparametre til en simpel model bestående af fire sammensatte trekanter, der indeholder overskrifterne for hver af de fire parametre. Modellen, ungdomsskolelovens formålsparagraffer og eksemplerne fra Kvalitetstid blev sat sammen med henblik på at skabe en synergieffekt, og derefter blev det hele præsenteret for ungdomsskolens undervisere.

”Min tanke var at lave et relativt simpelt værktøj, som kunne give os et fundament for en fælles snak med særlig fokus på, hvordan vi kunne implementere kvalitetsparametrene i vores fritidsundervisning,” uddyber Jakob Klode Damgaard.

Modellen er opbygget således, at fællesskabet udgør ungdomsskolens primære fokuspunkt, mens de andre parametre på hver deres måde skal bidrage til dette fællesskab.

”Det er ikke en hierarkisk opstilling, det handler mere om, at fællesskabet er centrum for virket. Ud fra det kan man koble fællesskabsbegrebet til fx faglighed. Der er også fokus på, hvordan vi arbejder med de unges engagement, og hvordan vi kan kigge ud over ungdomsskolens rammer og grænser – ved simpelthen at gøre noget, der er relativt kompliceret, mere simpelt og formidlingsvenligt,” forklarer Jakob Klode Damgaard.

Efter præsentationen blev underviserne bedt om at drøfte de fire parametre med henblik på, hvordan de bedst muligt kunne arbejde videre med dem. For Jakob Klode Damgaard er det vigtigt, at der internt i ungdomsskolen er en fælles forståelse for, hvordan fritidsundervisningen afvikles, og hvordan man i højere grad kan engagere de unge og optimere fritidsundervisningen.

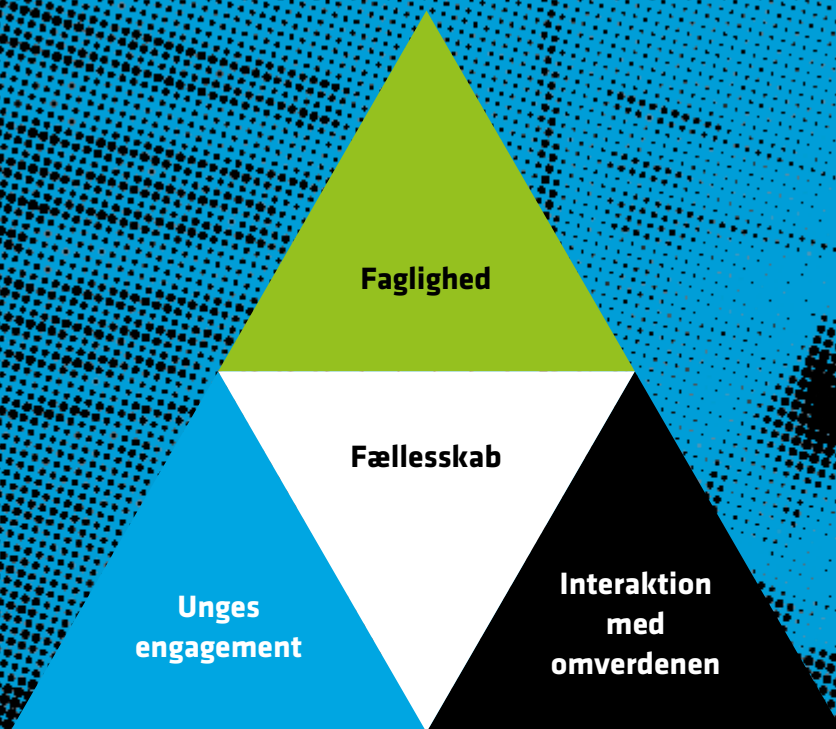
”Medarbejderne i fritidsundervisningen hos os kommer med vidt forskellige baggrunde – nogle er meget erfarne og har været hos os i rigtig mange år, mens ungdomsskoleleverdenen for andre er relativt ny. Derfor har det givet god mening at bruge kvalitetsparametrene som et internt værktøj til at skabe en fælles forståelse af, hvad fritidsundervisningen kan og skal,” siger Jakob Klode Damgaard.

Det har været relevant også at inddrage kvalitetsparametrene i ungdomsskolens klubtilbud og derved ensarte måden, hvorpå fællesskabet, fagligheden, de unges engagement og interaktion med det omgivende samfund skal forstås og praktiseres i begge afdelinger af ungdomsskolen.

”Jeg vil gerne have vores klub og fritidsundervisning til at være lidt tættere på hinanden, så det med at bruge en fælles model med nogle nedslag er en god rettesnor i henhold til at skabe mere ensretning i vores samlede undervisningstilbud,” fortæller Jakob Klode Damgaard.

Odder Ungdomsskole har som mange andre haft lukket som følge af Covid-19, hvorfor Jakob Klode Damgaard og underviserne i hhv. klub og fritidsundervisningen endnu ikke har haft mulighed for at implementere modellen i praksis. Men Jakob Klode Damgaard forventer, at de på ungdomsskolen får lejlighed til snarest muligt at dykke dybere ned i, præcis hvordan kvalitetsparametrene kan inddrages i praksis, således at de også kan bruges i en evalueringssammenhæng senere hen.

”Jeg har taget hul på dem, og så håber jeg at være lidt klogere på, hvor vi er næste skoleår, og om vi vil fortsætte med at benytte dem. Men det er lidt et mindset, en DNA og et fundament, og så er det både generelt og tidsneutralt, fordi det netop er bundet op på ungdomsskolelovens formålsparagraffer,” fortæller han.

Hvordan spiller medarbejderne ind i de fire kvalitetsparametre?

AF HANNE TJESSEM

Viceleder i Høje-Taastrup Ungdomsskole

Selv om jeg var dybt involveret i at definere de fire kvalitetsparametre, har jeg været lidt i tvivl om, hvordan jeg konkret kunne bruge dem i relation til mine medarbejdere. Det er jo ikke lige relevant for alle medarbejdere at forholde sig til alle fire parametre.

Bingo! Dér var den – jeg skulle da bruge den til netop at gøre mig selv og medarbejderne bevidste om, at ikke alle skal spille ind i det samme, men at de tilsammen sikrer, at organisationen beskæftiger sig med alle fire kvalitetsparametre, uden at nogen af parametrene altid er 3. og 4. prioritet.

Jeg stillede de fire parametre op og placerede medarbejderne efter, hvor jeg synes, de skal have fokus. Det bliver synliggjort for medarbejderne, at de har forskellige opgaver, som de roligt kan have gensidig forståelse og respekt for prioriteringen af, fordi de tilsammen højner den samlede værdiskabelse.

Faglighed					
Fællesskaber	Underviserne	Fritidsmedarbejderne	Eventkoordinator		
Unge engagement					Kommunikationsmedarbejder
Interaktion med det omgivende samfund				Demokrati- medarbejder	

Underviserne er blevet præsenteret for de fire parametre, hvoraf de i forvejen har fået indarbejdet faglighed og facilitering af fællesskaber som ligestillede dele af deres kerneopgave. De to parametre bliver ved med at være deres fokus, men vi er så småt begyndt også at kigge på de andre to parametre i en form, der er til at arbejde med for underviserne.

De kommer for eksempel ikke udenom, at unges engagement er en præmis for hele deres arbejde, og at de derfor skal basere undervisningen på inputs og engagement fra elevernes side.

Når det gælder interaktion med omverden, begrænser indsatsen fra underviserens side sig til at tage holdet med på mindst én udflugt ud af huset pr. sæson. Det kan for eksempel være, at motorholdet besøger underviserens arbejdsplads, som er et stort mekanikerværksted, eller at japansholdet besøger Japanstudier på Københavns universitet.

Fritidsmedarbejderne er dem, der er på vagt om aftenen, passer caféen og har tid til at tage sig af de unge, der har brug for ekstra opmærksomhed. Deres kerneopgave er at sørge for, at ungdomsskolen som helhed er et trygt og rart sted, der opleves som ét stort fællesskab med caféen som det fælles samlingspunkt.

Eventkoordinatoren er også fritidsmedarbejder, men har ekstra timer og kompetencer til at arbejde med at involvere unge i at lave små aktiviteter og større arrangementer. Det dobbelte formål er at udvikle ungdomsskolen til ét stort fællesskab, og samtidigt engagere og kompetenceudvikle unge i at lave noget for fællesskabet.

Demokratimedarbejderen har, i modsætning til de ovennævnte, sit fokus udenfor ungdomsskolen. Her består opgaven i at engagere unge, der ikke nødvendigvis går til noget på ungdomsskolen. Vores demokratimedarbejder står ikke for det interne ungdomsskoleråd (det gør jeg selv, sådan at rådet har direkte kontakt til beslutningstager), men har fokus på demokratiindsatser, der udløber fra og kan påvirke det omgivende samfund.

Kommunikationsmedarbejderen har fokus på at engagere unge i et ungdomsskolefællesskab på de sociale medier (primært Instagram), hvor det lykkes at få dem i aktiv dialog.

På Facebook og i lokalavisen henvender vi os til det omgivende samfund, primært forældre, politikere og samarbejdspartnere. En anden måde at interagere med samfundet på, er at forholde os til det og gøre det relevant for vores unge følgere, for eksempel når der er national ensomhedsdag og vi bruger denne til at gå i dialog med de unge om deres ensomhed.

Det kan argumenteres for, at skillelinjerne kan lægges anderledes, da flere dele af parametrene kan dække næsten alle medarbejders virke. Min hovedpointe er, at parametrene kan bruges til at italesætte og synliggøre, hvordan alle medarbejdere på hver sin måde bidrager til, at vi samlet set har fokus på alle aspekter og dermed sikrer fritidsundervisningens kvalitet og værdi.

Denne model kan også bruges, når man skal oprette en ny stilling eller ansætte en ny i en eksisterende stilling – hvilket kvalitetsparameter mangler fokus og hvilke kompetencer skal der til for at kunne give det mere fokus?

Q&A

DANIEL ASHOK SKJØDT

Norddjurs Ungdomsskole, underviser, projektkoordinator m.m.

Hvad betyder fritidsundervisningen for dig?

Fritidsundervisningen giver mig mulighed for at bruge og viderebringe nogle af alle de kompetencer, jeg har tilegnet mig igennem forskellige kreative ting, jeg har arbejdet med.

Fori fritidsundervisningen netop ligger i de unges fritid og er frivillig, har jeg mulighed for at tilrettelægge min undervisning og mine tiltag, så de er direkte målrettet det, de unge interesserer sig for. Hvis du som ung er dårlig til matematik, så handler det mange steder om, at du skal blive god nok, så du kan passe ind i alle mulige fastsatte normer i den måde, vi lever i samfundet på. Når man derimod har fritidsundervisning, så vælger man selv, hvad man har interesse for og dermed også, hvad man potentielt set kan blive rigtig god til. Deraf følger naturligvis et helt andet drive og en helt anden passion. Så jeg tror på, at hvis man kan udbyde noget på en virkelig god måde, så kan man også være med til at implementere en masse selvtillid i de unge mennesker.

Det kan tit være tilfældigheder, der afgør, om vi ender med at blive gode til håndbold, eller om vi ender med at blive gode til at spille guitar, men det er under alle omstændigheder de år i ungdommen, som farver ens lyst og passion og som er med til at skabe ens identitet – og der tror jeg, at ungdomsskolen kan spille en kæmpe rolle.

Hvad tilbyder fritidsundervisningen, som ikke nødvendigvis findes andre steder?

Vi kan nogle af de samme ting, som eksempelvis foreningerne kan, men i foreningerne arbejder de mennesker, der underviser, oftest som frivillige og modtager derfor ikke løn. Her adskiller ungdomsskolerne sig, og det betyder, at man kan stille nogle andre krav og tiltrække undervisere med nogle helt særlige kompetencer, som faktisk i mange tilfælde er specialister inden for deres felt – og det synes jeg helt overordnet, at vi burde forsøge at gøre noget mere.

Hvordan kan fritidsundervisningen ifølge dig optimeres?

Om end det måske er en smule kontroversielt, så synes jeg, at man har brugt meget tid i ungdomsskolen på at blive god til at få mange pædagoger og lærere ind i undervisningen, hvilket er godt, da vi begynder at kunne hamle op med nogle af de større spillere inden for pædagogik og undervisning, men jeg tror personligt ikke, at det nødvendigvis er der, vi skal forsøge at følge trop. Som nævnt før, tror jeg i stedet, at det er enormt vigtigt at komme ud og finde nogle specialister.

Vi taler også meget om processer i ungdomsskolen, men jeg tror ikke, at processerne giver ret meget til de unge. De giver en masse til os og en masse til afrapportering, men for de unge, der handler det om produktet. Processen er selvfølgelig vigtig – hvis processen er dårlig, så når man aldrig til produktet, for så er de unge fløjet ud af reden, inden man overhovedet har set sig om, men vi skal under alle omstændigheder huske at have produktet som vores primære fokus.

Jeg tror derfor, at der kan være mange fordele i at bygge indlæringen op som projekter i stedet for at lave holdundervisning, fordi produktet dermed kommer i fokus på en anden måde, og man har mulighed for at sætte nogle kortsigtede mål. Så handler det ikke længere om at sige, ”du skal blive bedre til at spille guitar, og hvornår bliver du så det?“, men snarere om at sige, ”nu skal du blive så god, at du kan gøre det her.”

Hvorfor vil du anbefale unge mennesker at deltage i fritidsundervisning?

Det handler netop om det her med at skabe en identitet. Jeg synes, det er vigtigt, at man giver sig selv tid til at gå i dybden med nogle ting, og at man er med til at skabe nogle fællesskaber og dygtiggøre sig inden for disse fællesskaber. Det er vigtigt fordi, man i resten af livet skal have fællesskaber til at fungere, og det kan man få en masse selvtillid ud af, og jeg ved, at det netop er denne interaktion, som kan være med til at danne et menneske.

Ungdomsskolen og fritidsundervisningen tilbyder desuden helt vildt mange spændende fag og aktiviteter, som man ellers ikke normalt har så direkte adgang til. Når man først fylder 18 år, er det virkelig dyrt at komme ud at kitesurfe eller leje sig ind i et lydstudie eksempelvis, men det kan man heldigvis på rigtig mange ungdomsskoler. Man har generelt rig adgang til at benytte nogle særlige faciliteter og sparre med nogle ressourcerstærke og passionerede mennesker, så det er bare om at få det gjort, mens man har muligheden!

Hvorfor og hvordan skal naturfagene styrkes i ungdomsskolens fritidsundervisning?

AF LARS SEJERSGÅRD JAKOBSEN

Underviser på Københavns Professionshøjskole og tidligere ungdomsskolelærer (cand. pæd. i fysik/kemi).

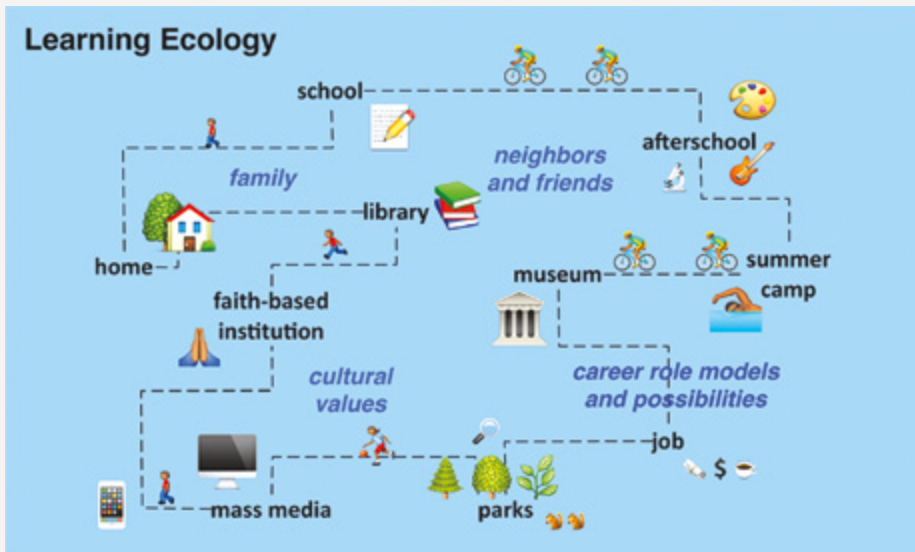
Andelen af 15-årige elever som går til naturfag i fritiden er i Danmark helt i bund (Egelund, 2013) og i intet andet OECD-land har så få af de unge en forventning om at få et job med et indhold af naturvidenskab som i Danmark - ikke mindst pigerne fravælger området.

Det er problematisk, for naturvidenskab er en stor og vigtig del af vores samfund og elevernes hverdag, og der mangler arbejdskraft inden for området - men det er også overraskende og ærgerligt, for de samme unge mennesker tilkendegiver i undersøgelsen, at de synes naturvidenskab er interessant - både i og uden for skolen.

Så hvorfor ønsker så få danske unge at beskæftige sig med naturvidenskab - i fritiden og professionelt?

Jeg tror, det handler om, at vi har forsømt at holde liv i væsentlige dele af det naturfaglige "lærings-økosystem" (se fig. herunder), som rummer mulighed for, at elevernes indledende (situationelle) interesse kan udvikle sig til personlig interesse og engagement - med øget livskvalitet, myndighed (agency) og professionel kompetence til følge.

Jeg tror, ungdomsskolen her kan gøre en stor forskel, og jeg mener også, at det er, hvad store dele af det naturfagsdidaktiske forskersamfund har fået øjnene op for.

Research+Practice Collaboratory, 2015.

En tegning af hvordan et (naturfagligt) "lærings-økosystem" kan se ud (<http://kortlink.dk/285gd>)

I foråret 2021 udrulles således en stor (inter-)national undersøgelse kaldet SCOPE, der "... skal gøre os klogere på, hvorfor nogle børn og unge udvikler og fastholder en science-interesse, mens den forsvinder hos andre [...]. Et særligt blik vil være på at forstå, hvordan børn og unges erfaringer og baggrunde spiller sammen med deres mulighed for at se sig selv i science. Det er bl.a. disse baggrunde, erfaringer og ressourcer, som skal undersøges med begrebet science-kapital" (<https://www.ind.ku.dk/projekter/scope/>).

Fokus er altså på, hvad eleverne laver i fritiden – på egen hånd, sammen med familie og venner og i forbindelse med fritidsaktiviteter (herunder ungdomsskolen), og ikke på deres scientific literacy (se faktaboks) som i Pisa-undersøgelserne.

I stedet anvendes Science-kapital-begrebet, som er udviklet af en international forskergruppe i forbindelse med to store engelske projekter (se faktaboks), og det forstås på flg. måde:

"Science capital incorporates an individual's science-related resources and their habitus, or attitudes and way of thinking. It can be useful to think of science capital as a bag you carry throughout life that contains all your sciencerelated knowledge (what you know), attitudes

(what you think), experiences (what you do) and contacts (who you know)" (Codec, King, & Archer, 2017) .

PISA's framework for **scientific literacy** bygger på tre nøglekompetencer:

- at identificere naturvidenskabelige spørgsmål
- at forklare fænomener ud fra naturvidenskab
- at bruge naturvidenskabelig evidens

Science kapital begrebet er udviklet i forbindelse med to engelske projekter:

The ASPIRES study track young people until age 18, to understand the changing influences of the family, school, careers, education and social identities and inequalities on young people's science and career aspirations.

kortlink.dk/Aspires/285g8

Enterprising Science uses the concept of 'science capital' to understand how young people from all backgrounds engage with science and how their engagement might be supported.

Our research shows that the more science capital a young person has, the more likely they are to study science post-16 and to see science as 'for me'.

kortlink.dk/EnterprisingScience/285g3

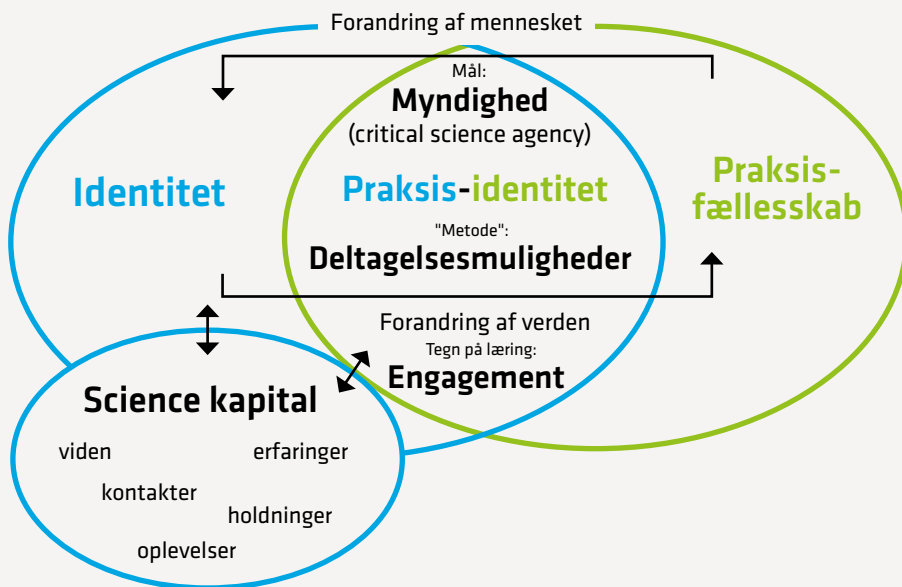
Science-kapital-begrebet bygger således på Bourdieus sociologiske teori om kapital, habitus og felt. Kapital beskriver her de sociale, kulturelle og økonomiske ressourcer, et individ har, og er i stand til at bringe i spil for at klare sig i livet. Habitus refererer til holdninger, følelser, ønsker og behov som opstår gennem social interaktion hjemme, i skolen og andre steder, hvor vi færdes. Herigennem opbygges en forståelse af, hvad der er muligt og eftertragtelssværdigt. Disse dispositioner er opnået i en særlig kontekst, som Bourdieu kalder for et felt. Feltet angiver den arena, hvor et individs kapital og habitus skal virke inden for og er derfor helt afgørende i forhold til, hvordan vi oplever at lykkes i livet. Skolen tilbyder i mange sammenhænge et felt, hvor naturfagene er kendetegnet ved "lærerkontrol, lukkethed og beskedne muligheder for elevindflydelse" (Krogh, 2006).

Denne tilgang oplever mange unge som ekskluderende(!) og de ønsker derfor ikke at beskæftige sig med området mere end højest nødvendigt.

Vi voksne har tydeligvis forsømt at flette naturvidenskab ind i børnenes hverdag på måder som viser, hvordan dette felt kan være relevant og spændende for andre end (kommende) atomfysikere – både personligt og professionelt.

Vi skal have lavet om på opfattelsen af at naturvidenskab kun er for nogle få, meget kloge hoveder med skjult interesse i, at omskabe verden til et kompliceret og inhumant sted.

Jeg tror, vi skal tilbage til rødderne og finde den socialkonstruktivistiske tradition frem fra Piaget m.fl. Den har lært os, at der er et dualistisk forhold mellem læring og identitetsudvikling, og at vi bedst lærer i samarbejde med andre. Vi skal sammen med eleverne etablere fællesskaber, som forholder sig til naturvidenskabelig praksis og som giver deltagelsesmuligheder, så eleverne oplever at få styrket deres myndighed (agency) og forståelse af verden. De kan være med til at forandre verden, men de vil også opleve, at (indsigt i) den, vil forandre dem (se fig.).

Med sin formulering og etablering af UngScience projektet (se faktaboks), viser Ungdomsskoleforeningen, at den har meget at tilbyde fremtidens naturvidenskabelige undervisning og (deraf følgende) dannelse. For mig som lærerudanner, forsker og menneske bliver det spændende at se, om dette værdifulde projekt kan være med til at få grundskoleområdet naturfaglige "lærings-økologi" tilbage på sporet.

UngScience:

På baggrund af en bevilling fra Villum Fonden sætter Ungdomsskoleforeningen fokus på science og STEAM i landets ungdomsskoler.

Projektet har til formål at udbrede interessante og sjove scienceaktiviteter som fritidsundervisning for unge og deres familier.

Mens to modelskoler er ansvarlige for udviklingen af undervisningsmateriale, skal scienceforløbene testes af yderligere 10 caseskoler – fem for hvert forløb.

Undervisningsforløbene gennemføres i 2021.

<https://ungdomsskoleforeningen.dk/projekter/ungscience/>

Øget science kapital styrker eleverne i deres identitetsudvikling og skaber mulighed for øget engagement i mødet med naturvidenskabelig praksis. Mange og varierede deltagelsesmuligheder er afgørende for, at eleverne kan udvikle øget myndighed (agency) i forhold til en hverdag og et samfund præget af naturvidenskab og teknologi (med inspiration fra Barton & Tan (2010)).

Note:

I Danmark har debatten om indholdet og betegnelsen af de naturvidenskabelige fag inden for grundskoleområdet stået på i mange år. Vi har fået et fælles naturfag i indskoling og på mellemtrinnet og en fælles naturfagsprøve i udskoling, men hverken betegnelsen science eller STEAM har formelt vundet indpas. For at gøre det tydeligt, hvad det er for en forståelse af science-kapital begrebet, jeg forholder mig til i nærværende artikel, vælger jeg ikke at oversætte begreberne, men fordanser dem kun i stavemåden - hvilket er i overensstemmelse med hvordan de allerede anvendes her i landet. Science, naturfag og naturvidenskab (og deres afledte former) betragtes således som synonymmer.

Referencer:

Barton, A. C., & Tan, E. (2010). We be burnin'! Agency, identity and science learning. *Journal of the Learning Sciences*, 19(2), 187–229.

<https://doi.org/10.1080/10508400903530044>

Egelund, N. (2013). *PISA 2012 - Danske unge i en international sammenligning [youth in Denmark in an international comparison]*.

Godec, S., King, H. & Archer, L. (2017). *The Science Capital Teaching Approach*.

<https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10080166/1/the-science-capital-teaching-approach-pack-for-teachers.pdf>

Krogh, L. B. (2006). *'Cultural Border Crossings' i fysikundervisningen: unges forhold til fysik i et kulturelt perspektiv*. Aarhus University.

https://pure.au.dk/portal/files/39302478/LBKSamletAfhandlingTrykt_version_II.pdf

Q&A

JESPER TORBENSEN

Underviser, Helsingør Ungdomsskole, Ung i Rudersdal, Høje-Taastrup Ungdomsskole og UngRingsted

Hvad betyder fritidsundervisningen for dig?

Jeg underviser i e-sport, så for mig handler det rigtig meget om at være med til at skabe et trygt fællesskab for de unge mennesker, der gamer derhjemme. Det handler om at få skabt nogle gode vaner og kompetencer, og det er bl.a. noget af det, jeg kan bidrage med ved at undervise på ungdomsskolerne.

I forhold til det at skabe et trykt fællesskab, så tror jeg, det handler meget om kulturen, forstået på den måde, at jeg anskuer gaming og e-sport som en online legeplads; der er ikke nogen voksne involveret i det virtuelle rum, så alle kan i princippet opføre sig, som de vil og tale, som de vil.

Min plads i spillet er derfor at lære de unge mennesker noget om sproget, mentaliteten, kulturen og i det hele taget, hvordan de begår sig i e-sports-universet, både personligt, socialt og rent spilteknisk.

Hvad tilbyder fritidsundervisningen, som ikke nødvendigvis findes andre steder?

Som ordet 'fritidsundervisning' indikerer, så har vi på ungdomsskolerne mulighed for at undervise de unge i deres fritidsinteresser. Fritidsundervisningen giver altså adgang til, at vi kan dykke ned i de helt særlige nicher inden for alle mulige områder. Dermed kan de forskellige hold også i langt højere grad tilpasses, så de er skræddersyede til lige præcis de unge mennesker, som går på dem. Jeg underviser eksempelvis fire hold i e-sport, og selv om det overordnede emne er det samme, så er det stadig fire meget forskellige hold. Nogle er fx meget til social hygge, mens andre hellere vil dyste og konkurrere – på den måde forsøger jeg at være åben i henhold til, hvordan jeg underviser, så de unge også har en oplevelse af at blive undervist i lige præcis det aspekt af sporten, som interesserer dem mest.

Hvordan kan fritidsundervisningen ifølge dig optimeres?

Inden for mit eget felt, e-sport, som stadig er meget nyt, så tror jeg, det er vigtigt, at vi er opmærksomme på rekrutteringen af nye undervisere. Jeg kæmper personligt meget med, at e-sport ikke skal anses for at være en useriøs disciplin, hvor de unge mennesker spilder tiden uden at få nogen form for værdi ud af det, for det er ikke tilfældet. Derfor skal vi netop være opmærksomme på at inddrage de rette undervisere, som kan være med til at bidrage til, at der skabes et positivt og seriøst syn på sporten udadtil også.

Hvorfor vil du anbefale unge mennesker at deltage i fritidsundervisning?

I en tid, hvor rigtig mange, især de unge, er meget optagede af sociale medier, er fritidsundervisningen en helt oplagt mulighed for at møde ligesindede, med samme interesser som en selv, ansigt til ansigt. Der er en helt anden kvalitet i at mødes på den måde, og det skal vi dyrke noget mere. Især fordi vi samtidig lever i et samfund, hvor mange unge lider under et socialt pres, kæmper med angst eller andre ting, og derfor kan de – i hvert fald i nogle tilfælde – have stor glæde af at komme ud og omgås andre unge mennesker i nogle rammer, som netop er centreret omkring fritidsinteresser og lysten til at lære på eget initiativ. Det kan give nogle virkelig gode succesoplevelser, som også kan være med til at plante noget selvtillid og selvsikkerhed i de unge mennesker.

Hvor bliver ungdomsoprøret af?

AF KATRINE DAMGAARD, VICEDIREKTØR, UNGDOMSBUREAUET

Lige netop dét spørgsmål bliver jeg ofte mødt med. Og mit svar falder prompte: Er det ikke allerede i gang? Grundlæggende oplever jeg oprøret i fuldt flor – jeg tror bare, at mange leder efter oprøret, de forkerte steder. Vi har en forventning om, at denne generation vil gøre oprør præcis som tidligere generationer; hippiernes frihedskamp i 60'erne eller punkerne og BZ'erne i 80'erne. Men svaret findes ikke her, for denne generation vil ikke stå i et ringhjørne og være opposition, de vil tages alvorligt, lyttes på og vigtigst af alt, vil de påvirke magten gennem de etablerede beslutningsrum – og vi skal give dem plads!

Talerne, klimaaktivisterne og feminisme

2019 var i sandhed ungdommens år (Lad os ikke tale så meget om 2020, det er vist ikke rigtig nogens år)! Nogle af årets vigtigste taler blev holdt af unge, Folketingsvalget kom til at handle om klima, fordi unge insisterede og retten til at udtrykke sin seksualitet og lighed mellem kønnene fylder stadig mere.

Den 23-årige religionsstuderende, Harald Toksværd, gik uanmeldt på talerstolen i forbindelse med Københavns Universitets årsfest. Med stærke referencer til Finn Ejnar, der i 1968 lavede samme nummer. Harald tog ordet – ikke for at tale om revolutionen, men for at tale om konsekvenserne af universitetets forelagte nedskæringer. Rektoren, der ellers skulle have holdt tale, kunne blot se måbende til.

Den 28-årige, Jonas Eika, der vandt Nordisk Råds Litteraturpris, afholdt i stedet for den vante takketale en politisk tale med pointer direkte henvendt til salens gæster. Talen var fuld af skuffelse over folkevalgte politikere med klare opfordringer til at ændre tingenes gang.

Og selvfølgelig den 16-årige Greta Thunberg, der særlig trak overskrifter til FNs Klimatopmøde, hvor hun med stærk tale med "os" og "dem" retorik placerer ansvaret for at skabe klimaforandringer hos magthaverne.

Udover talerne er bevægelsen Fridays for Future blevet et verdensomspændende fællesskab, hvor unge hver uge går på gaden for at skabe opmærksomhed på klimaforandringer, og for at få beslutningstagerne til at tage ansvar. Og på Instagram styrter digitale fællesskaber frem, hvor unge mødes gennem hashtags og influencere, for at dele tips og tricks til hvordan man bliver klimabevidst forbruger med genbrug, upcycling og mindre madspil.

Unge samles i holdningsfællesskaber – der ikke nødvendigvis danner ramme for en lang og sej kamp, men for pop-up engagement, happenings og kreativ aktivisme. Vi må ikke forvente, at unge bekender sig til kampen, men til kampene.

Generationskamp?

Når unge som Greta Thunberg benytter sig af os og dem retorikken, og når udtryk som 'OK Boomer' vinder indpas, kan det hurtigt lyde som starten på en generationskamp – og det skal vi undgå! Fornyligt læste jeg i et uddrag fra ungdomsforskeren Søren Østergaard, at unge ikke tror, at de kan bruge de ældre generationer til noget. Ifølge ham skyldes det til dels, at unge er trænet i at finde svar på Google, og dels at unge og voksne simpelthen ikke mødes i ligeså høj grad som tidligere. Sidste del satte særligt spor i mig, for unge skal møde en voksen, som ikke er lærer eller forældre, der formår at opbygge en nær relation. En voksen, som udfordrer, stiller spørgsmål og sørger for, at man tager chancer. Det er lige præcis den slags voksne, der kan inspirere til samfundsengagement – og det er den slags voksne, der blandt andet findes i Ungdomsskolerne.

Ungdomsskolerne kan måske i endnu højere grad agerer brobygger mellem generationer? Måske skal Ungdomsskolen være foregangssted for at lytte til unge, så unge finder deres egen stemme – et sted hvor unge trænes i at være enige og uenige, at gøre fejl og blive klogere?

Måske skal Ungdomsskolerne holde samtalesaloner på det lokale torv – hvor unge og voksne mødes over spørgsmål som: *Hvem inspirerer dig? Hvad ville gøre vores samfund bedre? Hvad er dit drømmejob?* Spørgsmål, som man ikke kan google sig til, og som gør begge generationer klogere på hinanden.

Fristilens forbandelse

I min egen folkeskoletid husker jeg, hvordan jeg altid kæmpede for at få lov til at skrive en fristil, selvvalgt form og tema. Og en dag gav min dansklærer Grethe efter, og så stod jeg der, med det blanke stiloplæg, og vidste hverken, hvor jeg skulle starte eller slutte – og savnede

lynhurtigt at analysere en novelle. Den samme handlingslammelse mærkede jeg i min krop, da jeg skulle vælge efterskole, ungdomsuddannelse og studie. Det frie valg er svært.

Og selv om jeg er en stærk tilhænger af, at vi skal dyrke det svære og acceptere, at det er lige præcis her vi lærer – så bliver de frie valg lettere, når vi kender os selv. Ungdomsskolen danner rammen for at udforske sig selv i fællesskab med andre unge på samme rejse. Ungdomsskolen klæder unge på til at møde livets valg med en række erfaringer i bagagen – der allerede har hjulpet en til at mærke, om man synes keramik eller strikning er fedest, om man bedst kan lide at dyrke guitarsoloen eller det elektroniske beat, om man

Ligesom Ungdommens Folkemøde er Ungdomsskolerne ét stort levende katalog med inspiration af alt det, man kan gøre, mene og være i sit liv. Kataloger, hvor man kan møde andre mennesker, der brænder for samme sag – og mennesker man er uenige med. Det er en vigtig del af vores dannelse, og bredden i udbuddet gør os stærkere til livets til- og fravalg.

Med denne tankestrøm håber jeg, at du bliver klogere på netop den generation, du møder i Ungdomsskolen, og hvordan du gør dem endnu stærkere.

Hvad skal du tage med?

- Inkluder unge i beslutninger (udbud af kurser, arrangementer om aftenen, indretning etc.)
- Giv unge ansvar (kursusfacilitator, vagt i baren, plads i bestyrelse/ungeråd etc.)
- Giv unge modet til at udtrykke holdninger (holdningsbarometer og samtalesalon er gode værktøjer)
- Skab rammerne for et eksperimenterende univers, hvor fejkultur fremelskes
- Spørg nysgerrigt ind til unges liv, drømme og holdninger

Ungdomsbureauet

Ungdomsbureauet er en non-profit organisation, der arbejder for at skabe den mest samfund-sengagerede generation i Danmarkshistorien. Vi afholder hvert år Ungdommens Folkemøde, en demokratifestival, for 25.000 unge i Valbyparken. Vi holder taler- og projektudviklingsforløb for unge – og vi er i gang med at undersøge, hvordan vi skaber mere mangfoldigt samfundsen-gagement. Dertil rådgiver vi voksne til at blive bedre til at styrke unges engagement, gennem netværk, konferencer og bogudgivelser.

Læs mere her: <https://ungdomsbureauet.dk>

Q&A

JAN MIKAEL HANSEN

Områdeleder, UngOdense

Hvad betyder fritidsundervisningen for dig?

Jeg vil tage afsæt i Ungdomsskolens formålsparagraf, som tydeliggør, at ungdomsskolelæreres aktiviteter skal bidrage til at give unge forståelse for og dygtiggøre dem til samfundslivet. Det betyder, vi bør være opmærksomme på, at de samfundsmæssige perspektiver kun indgår ved, at unge møder andre unge på tværs af alder, skoledistrikter og boligområder. At holdene deltager i arrangementer forbundet med faget/aktiviteten (fx messer, udstillinger og events), at holdene, hvor muligt, kan præsentere resultater af deres deltagelse for andre uden for holdet (fx spille til koncert og udstille egne kunstneriske resultater m.v.), samt unge kan mødes omkring mindre interessefællesskaber på tværs og ved hjælp af os. Og endelig at yngre unge kan spejle sig i ældre unge, og fx blive inspireret til egne uddannelsesvalg.

Hvad tilbyder fritidsundervisningen, som ikke nødvendigvis findes andre steder?

I vores fritidsundervisningstilbud tænker jeg, vi har rigtig gode muligheder for, at de unge kan få indflydelse og selv- og medbestemmelse ved, at de samarbejder med underviseren/underviserne om indhold og form. Altså, at de har og øver indflydelse på, hvad der foregår i undervisningen og i forskellig grad selv bestemmer, hvad de vil arbejde med, og hvordan de vil arbejde med det. De har også indflydelse på, hvad der udbydes af fritidsundervisning i UngOdense. I en undersøgelse, vi har lavet, sætter flere unge netop ord på at have oplevet, at deres ønsker om at få etableret et fritidsundervisningshold, med fokus på deres fælles interesser, er blevet hørt, forstået og taget alvorligt ud fra tilgangen omkring, at der ved medindflydelse også følger et medansvar fra de unge. Så mere af det!

Hvordan kan fritidsundervisningen ifølge dig optimeres?

Jeg tænker, vi fortsat skal have fokus på kommunikation. Ved siden af en fælles brochure, er det også vigtigt med en aktiv SoMe-profil. I Odense har vi egne fritidsvejledere på folkeskolerne, dem skal vi samarbejde optimalt med, både i forhold til formidling, men også når der laves fritidsundersøgelser m.v., som kan synliggøre lokale behov og interesseområder, hvor vi kan spille med og gå i dialog med de unge omkring nye tiltag. Jeg tænker også, vi kan udbygge netværket af relationer til det offentlige, erhvervsliv og uddannelses-, interesse- og kulturinstitutioner for at få forbedret muligheder og kvaliteter i fritidsundervisningen. Endelig mener jeg, vi skal være fokuseret på den ældste del af vores målgruppe, og det kan betyde noget i forhold til vores tilgang omkring organisering af kurser, steder for afvikling m.v., men også det, at lade de ældste unge komme til med afvikling af kurser og events, som de selv er ansvarlige for.

Hvorfor vil du anbefale unge mennesker at deltage i fritidsundervisning?

Jeg har altid tænkt, at fritidsundervisningen kan noget særligt med vores "frie lærervalg", og de unges egne "frie valg", og det, at de "stemmer med fødderne". I vores egen undersøgelse fra i år "Fritidsundervisning i UngOdense – et læring- og dannelsesrum – Best practice" begrundes vores unge netop deres motivation ved, at de bl.a. selv har valgt at deltage, er sammen med andre unge med de samme interesser, som de selv har og i høj grad får mulighed for at indgå i nye relationer og opbygge nye venskaber: De får tilfredsstillende deres behov for at prøve sig af og fordybe sig i det, der interesserer dem, og herigenennem udvikler de deres faglige og sociale kompetencer.

Fællesskaber

Fritidsundervisningen bidrager til opfyldelsen af Ungdomsskolelovens formålsparagraf: "(...) *bidrage til at give deres tilværelse forøget indhold (...)*".

Fritidsundervisningen består af flere forskellige fællesskaber, som kan variere i størrelse, varighed, styrke og sammensætning. Fællesskaberne dannes på tværs af de skel, der findes i de unges liv i forvejen, hvilket bidrager både til sammenhængskraften i samfundet og til at de unge får et anderledes perspektiv på det kendte. De unge indtræder i nye fællesskaber med mulighed for at få en frisk start og danne nye venskaber. Fællesskaberne kan også rumme unge med forskellige socioøkonomiske, personlige eller faglige udfordringer. Fællesskaberne faciliteres gennem fællesskabende pædagogisk praksis fra undervisers side.

Fritidsundervisningen tilstræber gennem et varieret udbud at ramme en bred gruppe unge på tværs af fx etnicitet, alder, lokalområder og socialøkonomiske forhold.

Unikt for fritidsundervisningen er desuden, at vi fleksibelt kan imødekomme spontant opståede interesser og facilitere et lokalt fællesskab omkring dem. Fx helt smalle tilbud, der danner fællesskaber for unge, der ikke i deres vante cirkler møder andre med samme interesser som dem selv.

Eksempler på, hvordan kvaliteten i fællesskaber kommer til udtryk:

- Unge kan komme alene uden at kende andre i forvejen og stadig føle sig som en del af fællesskabet.
- De unge er tilstrækkeligt trygge til at turde at deltage aktivt uden frygt for at fejle.
- De unge engagerer sig i ungdomsskolens fritidsrelaterede aktiviteter udover selve undervisningen.
- De unge har mulighed for at indgå i nichefællesskaber som de ikke kan finde andre steder.

Faglighed

Fritidsundervisningen bidrager til Ungdomsskolelovens formålsparagraf: "(...) give unge mulighed for at fæstne og uddybe deres kundskaber (...)".

Fritidsundervisningens aktiviteter er fagfagligt funderet og har læring som en konstant bestanddel. Det primære fokus er på den faglige, teoretiske og praktiske læring af færdigheder. Der er tale om strukturerede forløb, hvor de unge får mulighed for at afprøve deres evner, samt fordybe og dygtiggøre sig indenfor et afgrænset emneområde. I fritidsundervisningen opnås konkrete kompetencer via learning by doing.

I fritidsundervisningen har vi frit lærervalg og ingen formelle krav til uddannelse eller erfaring. Ledelsen af fritidsundervisningen har dog klare krav og forventninger til underviserne. Det er vigtigere, at underviserne har en autentisk fagfaglighed og praksiserfaring indenfor sit felt, end at de har undervisningserfaring. Underviseren forventes at have opdaterede faglige kompetencer og specifik viden om sit fag, som vedkommende inddrager i undervisningen. Udover de faglige kvalifikationer, ansættes underviserne på deres kompetencer til at være rollemodeller og kunne facilitere social og personlig udvikling. Endelig har underviserne udstrakt frihed og fleksibilitet i udvælgelsen af indhold og metode, så længe de inddrager de unges ønsker og behov i planlægningen af undervisningen.

Eksempler på, hvordan kvaliteten i fagligheden kommer til udtryk:

- De unge oplever, at der er fokus på at forstå fremfor at bestå.
- De unge får tid til fordybelse i egne interesseområder.
- De unge har efter egen opfattelse en faglig progression, uanset hvilket niveau, de startede på.
- De unge opfatter undervisningen som meningsfuld og relevant.
- De unge bliver mødt og anerkendt uanset deres faglige niveau.
- De unge er medskabere af deres undervisning.

Unges engagement

Fritidsundervisningen bidrager til opfyldelsen af Ungdomsskolelovens formålsparagraf: "(...) udvikle [de unges] interesse for og evne til aktiv medvirken i et demokratisk samfund."

Fritidsundervisningen skiller sig ud som et særligt undervisningstilbud, idet den forudsætter at de unge aktivt vælger at bruge deres fritid på denne.

Gennem ungeinvolvering faciliteres de unges eget rum og skabelse, hvori de får medbestemmelse og indflydelse på både indhold, form og aktiviteter. Fritidsundervisningen baner vejen for de unges videre engagement udenfor ungdomsskolens rammer.

Den demokratiske involvering af de unge sker på flere niveauer lige fra indflydelse på fritidsundervisningens udbud og medbestemmelse vedrørende undervisningens form og indhold til ungdomsskoleråd og bestyrelsesposter, hvorfor fritidsundervisningen fungerer som en tryk og overkommelig træningsbane i den demokratiske dannelse.

Eksempler på, hvordan de unges engagement kommer til udtryk:

- De unge kommer af egen fri vilje.
- De unge er med til at forme undervisningen.
- De unge involverer sig aktivt og tager medansvar, også udover deres undervisning

Interaktion med det omgivende samfund

Fritidsundervisningen bidrager til opfyldelsen af Ungdomsskolelovens formålparagraf: "(...) give [de unge] forståelse af og dygtiggøre dem til samfundslivet (...)".

Fritidsundervisningen er en del af den kommunale vifte af tilbud og indgår i relevante samarbejder med andre aktører, offentlige som private, lokale som nationale. Samarbejdet opstår både ved, at fritidsundervisningens ledelse og medarbejdere er opsøgende og ved, at andre ser fritidsundervisningen som en relevant og givtig samarbejdspartner.

Undervisningen har en iboende fleksibilitet, hvori den kan imødekomme de lokale behov og ønsker. Desuden kan den bidrage til brobygning og hjælpe unge med deres mentale mobilitet.

Eksempler på, hvordan interaktionen med det omgivende samfund kommer til udtryk:

- De unge arbejder udenfor klasserummet med autentiske og relevante emner, hvor de møder fagligheden i virkeligheden.
- De unge har fritidsundervisningen som afsæt til aktiv deltagelse i lokalsamfundet.
- De unge får afklaring gennem brobygning til både fremtidigt fritidsliv, uddannelse og arbejdsliv.

Q&A

TINE MARIANNE SCHMIDT

Afdelingsleder, Vordingborg Ungdomsskole

Hvad betyder fritidsundervisningen for dig?

Fritidsundervisningen er et sted, hvor de unge mennesker kan vælge frit og fordybe sig i personlige interesser. De kan ligeledes møde andre med samme interesser, eller de kan få en håndsækning til de faglige områder, hvor det behøves. Det, at kunne vælge frit og kunne fordybe sig i personlige interesser, er vigtigt for udviklingen af et frit og selvstændigt menneske.

Hvordan kan fritidsundervisningen ifølge dig optimeres?

Det er altid vigtigt at have fokus på at udbyde flere og forskelligartede tilbud.

Det er også vigtigt, at der er en politisk bevågenhed over for, at unge mennesker skal have fritid, og at deres fritid er vigtig for deres menneskelige og personlige udvikling. De lange skoledage plus den transporttid, der ydermere er for mange af de udskolings elever, som nogle kommuner samler i de store skoler, umuliggør næsten et aktivt fritidsliv – med mindre det kan ligge i weekenden.

De lange skoledage signalerer også indirekte en manglende tillid til, at unge mennesker kan håndtere at planlægge deres dagligdag på en fornuftig måde; "Vi overtager dagligdagen for dig – vi ved, hvad der er bedst for dig."

Man underkender altså, at unge mennesker, via egne selvstændige valg, bruger deres tid fornuftigt, samt at de dygtiggør og udvikler sig på eget initiativ.

Hvorfor vil du anbefale unge mennesker at deltage i fritidsundervisning?

Jeg vil anbefale unge mennesker at deltage i fritidsundervisning, fordi de derved kan opdage nye interesser, blive klogere og dygtigere til enten nye ting eller noget, de allerede kan eller ved noget om. De møder nye mennesker med samme interesser og kommer derved til at indgå i nogle nye fællesskaber. Ved at indgå i disse nye fællesskaber, kan de også optimere egne kompetencer i henhold til netop at indgå i et fællesskab og derved blive socialt klogere.

Ungdomsskoleforeningen

ung

Lumbyvej 19 D, 5000 Odense C

Tlf. 66 149 149

ung@ungdomsskoleforeningen.dk

www.ungdomsskoleforeningen.dk